

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény negyedik monitoring ciklusa Romániában

Az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezményét Románia az elsők között ratifikálta 1995-ben. A ratifikálás gyorsasága azzal magyarázható, hogy Románia az euro-atlanti csatlakozás érdekében a kilencvenes évek második felében a legtöbb nemzetközi szervezet irányában (Európa Tanács, Európai Unió, NATO, ENSZ stb) tudatosan és taktikusan próbált meg javítani saját nemzetközi megítélésén. Ez is annak a román diplomáciai offenzívának és képalkotási stratégiának a része, amely sokkal inkább a formai és felszíni, semmint tartalmi és érdemi elemekre építve próbálja a legjobb színben feltüntetni a romániai etnikumközi viszonyokat. Ez magyarázza azt is, hogy Románia a kisebbségvédelem szempontjából önmagát modellértékű országgént tünteti fel, és közismerten két nyomós érvet hoz fel ennek bizonyítására: a romániai kisebbségek parlamenti képviselőit (és az ezzel járó jelentős anyagi támogatást) valamint azokat a törvényeket, amelyek különböző jogokat biztosítanak a romániai kisebbségek számára (oktatás, közigazgatás, anyanyelvhasználat, kultúra, média stb. terén).

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény monitoringja minden esetben az ország jelentésével indul (ennek nyilvánosságra hozatala után lehetőség van a kisebbségek irányából árnyékjelentések beterjesztésére is), ezt követi a Tanácsadó Bizottság delegációjának helyzíni látogatása és megfigyelése, majd a Tanácsadó Bizottság jelentése (valójában véleménye – *Opinion*). A jelentés (vélemény) megküldése után a részes államnak lehetősége van észrevételeket (*Comments*) fűzni ehhez, majd a Tanácsadó Bizottság javaslatára az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága fogadja el Határozatát (*Resolution*), amely a legfontosabb ajánlásokat foglalja össze. A monitoring ciklus záró része az ún. utópárbeszéd (*follow-up dialogue*), amelynek lényege a Határozatban foglaltak ismertetése az érintett felekkel (felelős kormányzati intézmények, kisebbségi szervezetek, civil és emberjogi szervezetek stb), a következő ciklusig ellátandó feladatokról, az ajánlások szellemében.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény negyedik monitoring ciklusához érkezve Románia kormánya hatalmas, két éves késéssel (2014 helyett 2016-ban) tette le a [jelentését](#). Ez a jelentés a már megszokott stílusban fest kedvező képet a romániai interetnikus viszonyokról, romániai modellértékű kisebbségvédelmi mechanizmusokról. Felületes információkat közöl, ugyanakkor kijelenti, hogy számos területet – például nyelvi jogok

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

– lezártnak, megoldottnak tekint. A Keretegyezmény romániai alkalmazásának történetében első ízben azonban civil oldalról és a romániai magyar közösséget képviselő politikai szereplők részéről egyaránt érkeztek árnyékjelentések. Előterjesztőik szerint az árnyékjelentések sokaságát az váltotta ki, hogy az elmúlt esztendőben olyan éles támadások érték a romániai magyar közösséget, hogy azokat mindenképp szóvá kellett tenni: a nyelvhasználati jogok megtagadása (közigazgatási nyelvhasználat akadályozása, Községháza-feliratok betiltása stb), magyarellenes hangulatkeltés minden szinten (beleértve a konkrétan magyargyűlölő atrocitásokig), szimbólumok elleni támadások (székely zászló, Székelyföld megtagadása stb), elkobzott egyházi javak visszaállamosítása (Székely Mikó Kollégium), oktatási jogok korlátozása (marosvásárhelyi római katolikus gimnázium), a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem magyar tagozatának megtagadása a törvényi előírások ellenére, a kétnyelvű utcanévtáblák kérdése Marosvásárhelyen, vagy a romániai történelemoktatás egyoldalúsága.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény független szakértőkből álló Tanácsadó Bizottsága 2017 június 22-én fogadta el és 2018 február 16-án [tette közzé saját jelentését](#) (véleményét). Ebben a jelentésben a korábbi enyhe ajánlások és vélemények megfogalmazásától eltérően igen komoly és határozott hangnemben fejt ki álláspontját a romániai kisebbségi helyzet alakulásáról. A jelentés megfogalmazásaiban visszacsengenek azok a konkrét panaszok is, amelyeket az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) és más magyar szervezetek – tételesen az AGFI-CEMO (Advocacy Group for Freedom of Identity és Civil Elkötelezettség Mozgalom) valamint az EMNT-SZNT (Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács és Székely Nemzeti Tanács) – jeleztek az árnyékjelentésekben:

- a Pro Turismo Terrae Siculorum tuzstikai egyesület bejegyzésének megtagadása azon az alapon, hogy Székelyföld „nem létezik”
- a csíksomlyói búcsú UNESCO-világörökségi listára történt előterjesztésének kormányzati szintű megtorpedózása
- az egyházi restitúció leállása (ezen belül konkrétan a Batthyáneum visszaszolgáltatása is)
- magyarellenesség, gyűlöletbeszéd, közösségi megbélyegzés és uszítás a politikai diskurzusban és a sporteseményeken
- a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium ellehetetlenítése
- törvény által szavatolt anyanyelvhasználati jogok alkalmazási hiányosságai

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

A romániai magyar szervezetek üdvözölték a jelentést, és nyugtázták, hogy végre az európai intézmények is kezdik látni a valós problémákat, hiszen jelentésükben visszaigazolják, hogy nincs rendezve a magyar kérdés Romániában.

Fontos megjegyezni, hogy a tanácsadó testület általában óvakodik erős kifejezéseket használni, rendszerint óvatosan és diplomatikusan fogalmaz a megállapításaiban és ajánlásaiban. Ezért kifejezetten figyelemreméltó, hogy ebben a jelentésben viszont esetenként olyan megfogalmazásokat használ, amelyek igen határozott aggodalmat vagy erős hangvételű ajánlásokat fogalmaz meg. Az olyan kifejezések, mint például a „*considerable concern*”, „*regrettably, it has to be noted, that...*”, „*notes with concern*”, „*very worrying*”, „(the Advisory Committee)...*urges the authorities*”, „*should take urgent steps*”, „(the Advisory Committee)...*strongly recommends*” csak akkor jelennek meg a testület szövegeiben, amikor valóban komoly aggodalmakat kíván jelezni egy adott országnak.

Nem meglepő tehát, hogy a román kormányt élesen érintette ez a jelentés, az [által megfogalmazott észrevételekben](#) igen vehemensen és agresszíven tiltakozik egyes megállapítások ellen. Elvi kifogásokat emel egyes megállapításokkal szemben, arra hivatkozva, hogy egyesek korábban nem voltak problematikusak a bizottság szemében, vagy hogy azok nem is lennének számonkérhetőek. Székelyföld képzeletbeliségét hangoztatja, és a releváns ismeretek hiányával vádolja a bizottságot: „*Románia kormánya elvárja (...) a tanácsadói bizottságtól, hogy tisztelje Románia alkotmányát, az ország történelmét, politikai és közigazgatási megszervezését*”. A feltűnően kioktató és vádaskodó dokumentum visszatérően a tömbmagyar vidékeken élő románok nehéz helyzetére is utal, azzal vádolva a bizottságot, hogy az ő jogaik csorbulását figyelmen kívül hagyta.

A teljes dokumentum arra alapítja az ellenérveit, hogy a bizottság jelentését olvasva „*úgy tűnik, hogy Romániában jelentős visszalépés tapasztalható a kisebbségi jogok terén, miközben a valóság határozottan ennek ellentétét igazolja*” (szerző kiemelése). Ez a kijelentés tükrözi azt az évek óta tapasztalható állapotot, miszerint a román kormány teljesen másképpen látja a kisebbségi jogok helyzetét, mint maguk a kisebbségek. És nem csupán másképpen látja, hanem folyamatosan erőlteti azt az elvet, hogy a kormányé az egyedüli helyes vélemény, semmiképpen nem azoké a közösségeké, akik a létező/nem létező jogok élvezői. Olyan kisebbségvédelmi politika létét igazolja ez vissza, amelynek lényege, hogy a kormány akkor is jobban tudja, hogy mi a jó és mi nem az állampolgárok egy csoportjának, ha ők maguk ezt másképpen gondolják. A modellértékű kisebbségvédelemet az állam a kisebbségi közösségek saját véleményének teljes

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

mellőzésével hangoztatja, és meg is van arról győződve, hogy ez a valóság. A kormány válaszának hangvétele és arroganciája arra utal, hogy kifejezetten irritálja, ha egy tőle független testület figyelembe veszi az érintettek véleményét is.

Ami tehát egy európai egyezmény alkalmazásáról szóló szakmai jelentésként indult, az egy szakmai válasz helyett politikai erőfitogtatást és kioktatást kapott válaszul. Várható továbbá, hogy a román diplomáciai gépezet a Miniszteri Bizottság elé kerülő dokumentumot próbálja majd meg a lehető legpuhábbá tenni. Ettől függetlenül a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény negyedik monitoring ciklusának a legfontosabb tanulsága az, hogy amennyiben komoly szakmai érvekkel alátámasztott, konkrét példákat felsorakoztató árnyékjelentések halmaza kerül a különböző testületek asztalára, akkor azokat lehetetlen figyelmen kívül hagyni, és valamilyen formában visszatükröződnek majd a testületek dokumentumaiban.